Ἄς μοῦ συγχωρεθεῖ ἕνα παράδειγμα, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ προσπαθήσω νὰ δείξω αὐτὸ ποὺ εἶπα, ὅτι ἀμφιβολίες ἐνίοτε μπορεῖ νὰ ὠφελήσουν.

Εἶναι ἀπὸ τὴν ἱστορία μας γνωστόν, ὅτι οἱ Φιλικοὶ τὸν καιρό, ποὺ δούλευαν νὰ προετοιμάσουν τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους, πολλὲς φορὲς ἀμφέβαλαν γιὰ τὴν εὐόδωσι τοῦ σκοποῦ τους. Κι ὅμως οἱ ἀμφιβολίες αὐτὲς δὲν τοὺς ἔφεραν ν' ἀπαρνηθοῦν τὸν ἱερό ἀγῶνα τους. Ἀπεναντίας μαθαίνουμε ἀπὸ τὴν ἱστορία, ὅτι οἱ ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ κινήματος ποὺ ἑτοίμαζαν μποροῦσαν νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ζυγίσουν προσεκτικότερα τὰ πρόσωπα καὶ νὰ λογαριάσουν βαθύτερα τὰ μέσα καὶ τὶς περιστάσεις ὥστε νὰ λάβουν τὰ καταλληλότατα μέτρα γιὰ νὰ ἐξαπλωθεῖ ἡ ἐπανάστασις ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

Καὶ λοιπὸν μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι κ' ἐμεῖς οἱ Φιλικοί, ποὺ θέλουμε νὰ προετοιμάσουμε τὸ **1921**, οἱ Μαλλιαροὶ—ὅπως θέλει τοῦ ὄχλου ἡ φιλοπαιγμοσύνη νὰ μᾶς ἀποκαλεῖ—τὴν Ἰδέα μας, ποὺ εἶναι νὰ ὁδηγήσουμε τὸ Γένος στὴν πνευματική του ἐλευθερία δὲ θὰ τὴν ἀπαρνηθοῦμε ποτέ, μολονότι δικαιούμεθα σοβαρότατα ν' ἀμφιβάλουμε γιὰ τὴν πραγματοποίησι τοῦ σκοποῦ, ὅσο τὰ μέσα, ποὺ μεταχειρίζονται μερικοὶ Δημοτικισταὶ γιὰ τὴν κατήχησι καὶ τὴν προετοιμασία τοῦ κοινοῦ τὰ κρίνουμε ἄστοχα, ἢ ὅσο θεωροῦμε πὼς δὲν ἐβάλθηκαν σ' ἐνέργεια ἄλλοι τρόποι φωτισμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης καταλληλότεροι, μεθοδικότεροι, πρακτικότεροι, ἐπικαιρότεροι, ἀποτελεσματικότεροι.

Μὰ καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ βεβαιωθήκαμε, ἂς ποῦμε, ὅτι ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀγῶνα εἶναι σχεδὸν βεβαία, καὶ τότε—τὸ εἴπαμε ἤδη—τὸ καθῆκον προστάττει: Νὰ ἐξακολουθήσουμε ὅπως ὅπως τὸν ἀγῶνα. Καὶ ἐξακολουθῶντας τον δὲν πρέπει νὰ μᾶς περάσει ἀπὸ τὸ μυαλὸ ἡ ὑπόνοια πὼς κυνηγοῦμε μιὰν οὐτοπία. Διότι οὐτοπιστὴς δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ μοχθεῖ γιὰ σκοπό, ποὺ μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθεῖ, ἀλλὰ ποὺ γιὰ τὸν ἕναν, ἢ τὸν ἄλλο λόγο μπορεῖ καὶ νὰ μὴν πραγματοποιηθεῖ ποτέ. Μηδὲ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς οὐτοπία ἡ Ἰδέα, ποὺ βαθειὲς προλήψεις τῶν ἀνθρώπων καὶ πλάνη αἰωνόβια, μποροῦν νὰ μὴ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ κυριαρχήσει. Ἡ οὐτοπία ὁρίζεται καὶ εἶναι θεωρητικὴ ὀργάνωσι, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατο νὰ πραγματοποιηθεῖ, διότι οἱ φυσικοὶ νόμοι ἀντιστέκονται καὶ καθιστοῦν ἀδύνατη τὴν πραγματοποίησί της.

Καὶ γιὰ νὰ ἔρθουμε στὸ τέλος στὴν περίστασι τῆς γλώσσας, ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ, λέμε: Ὅτι οὐτοπιστὴς δίκαια θὰ θεωρηθεῖ ἐκεῖνος, ποὺ θὰ ἑτοιμάσει στὸ γραφεῖο του τὴ Γραμματικὴ μιᾶς γλώσσας, ποὺ δὲ μιλήθηκε ποτέ, ἢ καὶ ποὺ μιλήθηκε πρὸ ἑκατὸ χρόνια, μὰ δὲ μιλιέται πλέον, θὰ θελήσει δὲ νὰ ἐπιβάλει σ' ἕνα λαό, μαθαίνοντας τὴ γραμματικὴ τοῦ γραφείου του, νὰ μιλεῖ καὶ νὰ γράφει τὴν ὁμαλὴ ἢ τὴν ἀνώμαλη ἀδιάφορο, θεωρητικὴν ἢ ἀμίλητη σήμερα γλῶσσα.

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ Γραμματικὸς Συγγραφεὺς εἶναι οὐτοπιστής, διότι στὸ ἐπιχείρημά του καὶ στὸ σκοπό του ἀντιστέκονται οἱ φυσικοὶ νόμοι, ποὺ θέλουν τὸ λαὸ νὰ δημιουργεῖ μόνος του τὴ γλῶσσα του—ἄρα καὶ τὴ γραμματική της—ἀνάλογη τῆς ἐποχῆς, τοῦ χαρακτῆρα του, τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν του.

Οὐτοπιστὴς ὅμως δὲ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ποτὲ ἐκεῖνος, ποὺ θὰ ὑποστηρίξει, ὅτι πρέπει ἐπὶ τέλους ν' ἀναγνωρισθεῖ σήμερα, ἢ αὔριο, ἢ μεθαύριο, ὡς γραπτὸς λόγος τοῦ λαοῦ, ὁ σημερινός, ἢ ὁ αὐριανός, ἢ ὁ μεθαυριανός, προφορικὸς λόγος τοῦ λαοῦ. Διότι αὐτὸς μοχθεῖ ν' ἀποδείξει, ὅτι δὲν εἶναι δικαίωμα κανενὸς νὰ μὴν παραδέχεται ὡς καλὰ καμωμένο τὸ πρᾶγμα, ποὺ ἡ φύσις μόνη της ἐπραγματοποίησε.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Τώρα κανεὶς ἀρχίζει νὰ κρυώνῃ
Καὶ τὴ ζεστὴ γωνίτσα του ζητᾷ·
Φθινόπωρο τὰ δέντρα ξεγυμνώνει
Τὰ φύλλα τους νὰ κάνῃ φορεσιά.

—

Τὰ χελιδόνια φεύγουν τὰ καϋμένα
Καὶ παίρνουν σιάπλωμένα τους φτερὰ
Τῆς ἄνοιξης τὰ δῶρα μαγεμένα,
Τραγούδια, πρασινάδα κ' ἐμορφιά.

—

Μὰ ἀπείρανθη γιὰ πάντα λουλουδίζει
Μιὰν ἄνοιξη ποὺ νοιώθω στὴν καρδιά,
Κι ἀκούραστη τὰ δῶρα της σκορπίζει,
Τραγούδια, πρασινάδα κ' ἐμορφιά.

—

Καὶ δὲν κοιτάζω ἔξω τὸν ἀέρα,
Τὰ φύλλα τὰ ξερὰ, τὴν παγωνιά . .
Ἡ ἄνοιξη νὰ ζήσ' ἡ μαγεμένη
Ἡ ἄνοιξη ποὺ ἔχω στὴν καρδιά !

Χάλκη *ΜΕΛΠΩ*

'Ο ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὀφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς. Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή]. Στὸ Βόλο, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπρ. στὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

'Ο καυγᾶς.....γιὰ τοὺς ἀπογόνους μας — 'Ο σοσιαλιστὴς Ἀντύπας—Βάρβαροι καὶ σκεφτικοὶ—Κάτου ἀπὸ τὴν ἀψίδα—'Ο σύμμαχός μας.

ΣΤΟ ΛΟΓΟ ποὺ γάλε ὁ Μιστριώτης τὴν περασμένη Κυριακὴ στὸ Δημοτικὸ θέατρο—λόγο ἐθνικὸ κι ὄχι θεατρικό, παρακαλοῦμε—μᾶς ξήγησε, κυνεὶ σὲ τόσα ἄλλα σοφά, καὶ τὸ γιατὶ ἔχουν καρφωμένο τὸ μάτι τους οἱ Βούργαροι, οἱ Ρουμάνοι καὶ οἱ ἄλλοι πάνου στὴν Ἑλλάδα καὶ ζητοῦνε νὰν τὴν καταπιοῦνε.

Ἀκοῦστε λοιπό, τὸ μυστικό. Οἱ Βούργαροι κτλ. ζητοῦνε νὰ καταχτήσουν τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μποροῦνε νὰ λέγουνται αὐτοὶ ἀπόγονοι τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ Μιλτιάδη κι ὄχι ἐμεῖς. Καὶ σὲ τοῦτο, λέει, τοὺς βοηθᾶνε καὶ οἱ δημοτικιστάδες ποὺ, βαλμένοι καὶ πλερωμένοι ἀπὸ τοὺς ὀχτροὺς μας ἀγωνίζουνται νὰ διασπάσουν τὴν ἑνότητα τῆς γλώσσας μας.

'Ο λόγος τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς δημοσιεύτηκε στὸ «Ἐμπρός» τῆς περασμένης Δευτέρας κι ὁ ἄνθρ. τοῦπε τὰ σοφὰ αὐτὰ λόγια κυκλοφορεῖ ἀκόμα λεύτερα στοὺς δρόμους καὶ διδάσκει μάλιστα καὶ στὸ Πανεπιστήμιο. Καὶ ὁ κοσμάκης ποὺ ἄκουσε στὸ θέατρο αὐτὲς τὶς ἀνησίες χεροκρότησε καὶ φώναξε καὶ ζήτω· καὶ δὲ βρέθηκε, μέσα σὲ τόσους κουκουβίνους, κ' ἕνας φρόνιμος καὶ μυαλωμένος ἄθρωπος νὰ σηκωθεῖ καὶ νὰν τοῦ πεῖ·

— Καλὰ τὰ λές, μπάρμπα, μὰ δυστυχῶς οὔτε ἡ Βουργαρία, οὔτε ἡ Ρουμανία, οὔτε κανένα ἄλλο Ἔθνος κατοικεῖται μονιὰ ἀπὸ Μιστριώτηδες ! ..

Γιατὶ θάταν εὐτύχημα γιὰ μᾶς νἄχει ἡ Βουργαρία λ. χ. ἂν ὄχι ὅλους τοὺς κατοίκους της Μιστριώτηδες, ἕνα τουλάχιστο κεφάλι, κοίταζε ἀνάμεσα στὶς φυλλωσιές, γιὰ νὰ ξεδιακρίνῃ ἄλλη μιὰ τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ξεδιακρίνῃ ἄλλη μιὰ τὸ στενόλαιμο ἐκεῖνο τοῦ λιμανιοῦ, ὥσπου, σὲ στιγμὴ ὡρισμένη, νὰ συνεδέσῃ κάπως ὁ λογισμός του τῆς θάλασσας τὴ θέα μὲ τὴ βεβαιότητα τῆς λεφτεριᾶς, καὶ τότες πιὰ νὰ πάῃ στὴν Κλινική του εἰρηνεμένος.

Τὄνειρό του τῆς ξαναγεννημένης τῆς ζωῆς, τὸ κυνηγοῦσε κι ἀπάνω στὰ βουναράκια κι ὅπου ἀλλοῦ φαινόταν ἡ θάλασσα ἡ ψυχομαγέφτρα. Μιὰ μέρα προτοῦ ἀφήσῃ τὴν Κατινούλα στὸ Μπ.... γιὰ ἕνα μήνα τρεῖς βδομάδες ἀκόμη, θέλησε νὰ δῇ ἀπ' ὅσο πιὸ σιμὰ μποροῦσε τὸ λαιμὸ τοῦ λιμανιοῦ. Πῆρε τὸ τραβάγιο, τράβηξε ἴσα μὲ τὰ προτειχίσματα κάτω τῆς πόλης, περπάτησε λιγάκι πρὸς τὴ θάλασσα καὶ βρέθηκε σὲ μιὰ κορφούλα χαμηλὴ ἀπ' ὅπου θωροῦσες περίφημα τὸ στενοπέρασμα ἢ τὴν μπασιά, δηλαδὴ τοῦ λιμανιοῦ τὸ λαιμό. Τοῦ καρφώθηκε ὅμως στὸ νοῦ, νὰ δῇ στὰ πόδια του καὶ τάκρογιάλι τὸ κοιμισμένο. Μὰ ἡ κορφούλα, ποὺ καθὼς εἴπαμε ὕψος πολὺ δὲν εἶχε, ὅταν τὴν ἀγνάντεβες ἀπὸ τὴ στράτα, στεκότανε πολὺ ἀψηλά, ὅταν ἀπὸ πάνω της ἔρριχνες μιὰ ματιὰ στάκρογιάλι, κ' ἔπρεπε μάλιστα νὰ προβάλῃς ἀπὸ τὰ ρίζα ὡς τὴν κορφή, γιὰ νὰ πέσῃ γραμμὴ τὸ βόλι τῆς ματιᾶς σου στάκρογιαλιάτικο τὸ νερό. Δύσκολο τὸ πρᾶμα, γιατὶ ἀπὸ τὴν πίσω πλαγιὰ γκρεμνὸς ἡ κορφούλα καὶ ζαλιζόσουνε. Ζαλίστηκε μιά, ζαλίστηκε δυὸ φορὲς ὁ Ἀντρέας. Ὡς τόσο τὸ κατώρθωσε καὶ δὲν κατέβηκε προτοῦ συνεδέσῃ καὶ πάλε ὁ λογισμός του ὅσα συνταίριαζε σ' ἕναν πόθο ἡ καρδιά του. Κι ἀφοῦ τὰ συνέδεσε, τραβήχτηκε γοργὰ γοργά, γιὰ νὰ κρατήσῃ πιὸ σίγουρα μέσα του ἀκέρια τὴν ἐντύπωση τὴ στερνή. Γύρισε λοιπὸν ἀπὸ τὸ μονοπάτι, βγῆκε ὄξω στὸ μεγάλο τὸ δρόμο, κι ἀντίκρυ του, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, σὲ μιὰν ἄλλη κορφούλα, ἕνα θεόμορφο βουμάνι βασίλεβε καὶ σὰ νὰ τοῦ ἔλεγε νἀρθῇ. Πρόθυμος ὁ Ἀντρέας. Τὸ ἤξερε βιόλας πὼς οἱ ντόπιοι, τὸ βουμανάκι ἐκεῖνο τὠνομάσανε Τὸ βουμάνι τῆς Ἀγάπης. Δὲ βάσταξε. Ἀνέβηκε. Ψυχή. Μόνο, παρέκει στὰ προτειχίσματα κάτω τῆς πόλης, στρατιῶτες ποὺ γυμναζόντανε. Δὲν πρόσεξε, ἂν κ' ἡ ἀπόμακρη μουσική τους ἀντηχοῦσε στάφτιά του σὰν ἥσυχη μελωδία εἰρηνική. Στρώθηκε στὸν ἴσκιο ἑνὸς δέντρου, ἑνὸς πέφκου θαρρῶ. Γύρεψε τὴ θάλασσα ἡ ματιά του. Ἀλάργα τὴν ξάνοιγε τώρα μὲ τὴν μπασιὰ μαζὶ τοῦ λιμανιοῦ, μὲ τὸ λιμάνι. Σὰ νὰ πῆγε στὸν τόπο της ἡ καρδιά του. Θάλασσα, εἰρήνη, λεφτεριά. Τὰ συνέδεσε ὅλα, τὰ βόλεψε, τὰ συνταίριαζε μὲ τὸ νοῦ του, μὲ τὴ γεωμετρική του τὴν ποίησι, καὶ χωρὶς νὰ ξυπνάῃ τὸ τραβάγιο, λαρροβήματος, ροβόλησε ὡς τὴν Κλινική.

Τέσσερεις ἡ ὥρα τἀπόγεμα, ὥρα τοῦ δειλινοῦ, ὅταν ἦρθε. Κι ἀλήθεια, καθισμένη στὸ κρεββάτι, χαρούμενη, ἔτρωγε ἡ Κατινούλα παξιμάδια ποὺ τὰ βουτοῦσε στὸν καρέ. Ἄνοιγε παντοῦθε στὰ ματια του ἡ Ζωή.

(ἀκολουθεῖ)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΔΑ: «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων αἷμα....» Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ: «Ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ δυὸ θάνατοι» Δρ. 3.

Πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».